

Učiteľ a „VOJaK“ vo vyučovaní slovenského jazyka

MGR. ZUZANA HIRSCHNEROVÁ, PHD.

WEBINÁR AITEC, 12. 3. 2025

Vzdelávacie oblasti

VO Jazyk a komunikácia – **VOJaK** 😊 výnimočnosť

VO Matematika a informatika

VO Človek a príroda

VO Človek a spoločnosť

VO Človek a svet práce

VO Umenie a kultúra

VO Zdravie a pohyb

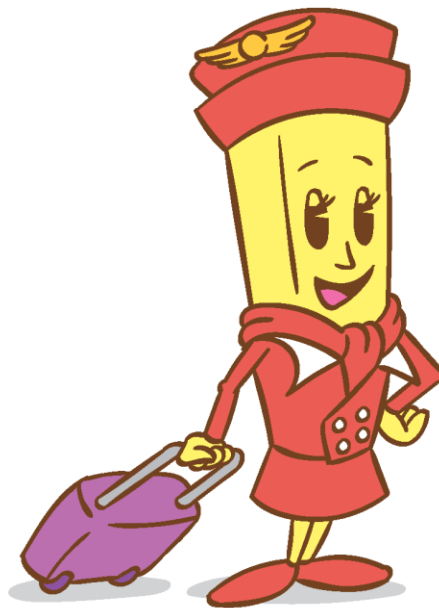

Výnimočnosť „VOJaK“

- kľúčové centrálné postavenie
- miera úspešnosti zásadne ovplyvňuje úspešnosť vo všetkých vzdelávacích oblastiach

VOJaK:

- všetkým pomáha,
- zabezpečuje poriadok.

Rámcový učebný plán

Určuje časové dotácie pre jednotlivé vzdelávacie oblasti v ročníkoch.

Aktivita

Napísať najoriginálnejší nový predmet na podporu „VOJaK“.

8.1 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským

Vzdelávacia oblasť	Zoznam vyučovacích predmetov	1. cyklus			2. cyklus		3. cyklus			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	24			12		19			
	cudzí jazyk	3			6		12			
	druhý cudzí jazyk									
Matematika a informatika	matematika	12			8		17			
	informatika	1			2		3			
Človek a príroda	človek a príroda	3			4		16			
	biológia									
	fyzika									
	chémia									
Človek a spoločnosť	človek a spoločnosť	3			5		13			
	občianska náuka									
	geografia									
	dejepis									
	náboženská výchova náboženstvo/etická výchova	3			2		4			
Človek a svet práce	človek a svet práce	3			2		4			
Umenie a kultúra	hudobná výchova	3			2		3			
	výtvarná výchova	3			2		4			
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	6			4		8			
Sumár hodín (za cyklus bez disponibilných hodín)		64			49		103			
Voliteľné (disponibilné) hodiny		6			4		16			
Spolu za cyklus		70			53		119			
Časové dotácie v ročníkoch		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
		22	23	25	26	27	29	30	30	30

Ktoré nové pojmy nájdeme vo vzdelávacích štandardoch nového ŠVP pre vzdelávaciu oblasť *Jazyka a komunikácia*?

Členenie dokumentu – komponenty:

- Komunikačná interakcia
- Hovorená interakcia
- Písaná produkcia
- Vecná recepcia
- Zážitková recepcia

5 KOMPONENTOV

1. KOM. INT. □
2. HOV. PROD. ✓ 1 +
3. PÍS. PROD. ✓ 3 ○
4. VECNĀ REC. ♡
5. ZĀŽ. REC. △

+ JAZYK. UČIVO

JAZYK. PROSTR.
(FON., MORF., LEX., SLOVOTV.,
SINT.) + KIMOJAZYK.

JAZYK. PRAVIDLĀ
(VĚŠL. + PRANOPIŠ)

Ako čítať vzdelávací štandard nového ŠVP pre vzdelávaciu oblasť *Jazyk a komunikácia*?

Komponent členený na viacero častí:

- výkonový štandard
- obsahový štandard
- žánre
- komunikačné prostriedky a pravidlá
- termíny, ktoré si má žiak osvojiť

Jazyk a komunikácia
Vzdelávacie štandardy

- priamy dialóg a telefonický dialóg,
- nácvik dialógu v dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh. *s. 23, 26, 46, komunikatív s. 66 s. 57, s. 56, s. 52, s. 53, s. 55*

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozširovanie slovnej zásoby prostredníctvom tém dialógu,
- používanie vhodných slovných spojení a viet pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámeru,
- uplatňovanie a rozlišovanie melódie viet podľa komunikačného zámeru,
- funkčné používanie pohybových prostriedkov počas dialógu. *str. 11*
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti (kvantita, výslovnosť dvojhlasok, slovný prízvuk, spodobovanie a splývavá výslovnosť). *str. 62 str. 63 s. 15, s. 17, s. 134*

Termíny, ktoré si má žiak osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- pozdrav, predstavenie sa, tykanie/vykanie, poďakovanie, ospravedlnenie,
- prosba, pranie, nesúhlas, námietka, požiadanie o informáciu, poskytnutie informácie, zdôvodnenie,
- rozhovor, otázka (získavacia a dopĺňovacia), odpoveď, pozorné počúvanie,
- slovo, slovné spojenie, veta,
- spisovná výslovnosť (hláska, dĺžka hlásky, dvojhlaska, prízvuk, melódia). *s. 9 s. 11*

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromaždiť základné informácie k téme hovoreného prejavu, *2, s. 48*
- sformulovať jednoduchú ústnu informáciu, *s. 53 2 s. 12, s. 13, 17, 18*
- vyrozprávať príbeh na základe vlastnej skúsenosti alebo zážitku, *2, 27, 41, 42, 45*
- povedať hlavné znaky pozorovaného objektu a pozorovanej činnosti, *23, 26, s. 13, s. 17*
- predniesť jednoduchý príležitostný prejav, *3*
- korigovať nepresnosti alebo nejasnosti vo svojom ústnom vyjadrení, *3 s. 55, s. 59*
- vypočítať hovorený prejav a klásť otázky k jeho obsahu, *3*
- uplatniť pri hovorení situačne vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky. *2-3*

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- výber témy hovoreného prejavu s pomocou učiteľa alebo samostatne, *3*
- zhromažďovanie slovnej zásoby a informácií potrebných na rozvíjanie témy, *2 s. 51, s. 52*
- rozvíjanie témy podľa komunikačného zámeru: informovať, rozprávať, opísať, *3 s. 61*

Séria učebníc Slovenčina s Jotou

- Slovenský jazyk a literatúra v 1. aj 2. cykle (1. – 5. ročníku),
- počíta s používaním učebnice Čítanka,
- obsahuje ucelený, premyslený a systematický didaktický materiál,
- v súlade s obsahovým a výkonovým štandardom vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia*,
- rešpektuje ŠVP, profil absolventa, rozvíja prierezové a doménové gramotnosti, metakogníciu a charakter žiaka.

Koncepcia pracovnej učebnice pre 2. ročník

1. Zdokonaľovanie a upevnenie elementárneho písania

- Úlohy a aktivity, pri ktorých **deti píšu**,
- **rôznorodosť** zamerania úloh – fixácia, prepis a odpis, písanie pri riešení, zaznamenávanie, zapisovanie pri práci v dvojiciach/skupinách,
- **zápis** do pracovnej učebnice, zápis do písanky takmer na každej hodine,
- úlohy na písanie **v procese učenia**.

4 a) Prepíš slová písaným písmom.

slon _____

javor _____

ťava _____

nevädza _____

b) Do zošita napíš len názvy zvierat. Vyznač prvé písmeno každého slova a určí jeho pozíciu v abecede podľa strany 2.

mäta _____ smrek _____

opica _____ žirafa _____

hus _____ topol _____

chobotnica _____

Koncepcia pracovnej učebnice pre 2. ročník

2. Systematická podpora hovorenej reči žiakov

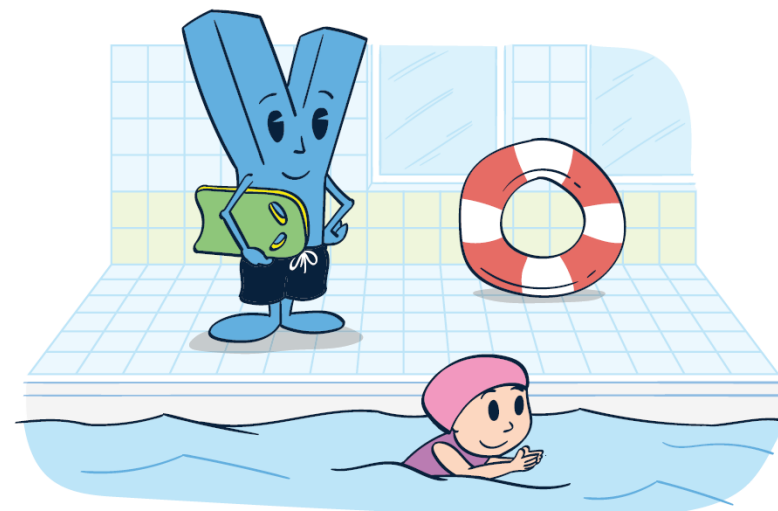
- Východiskové texty väčšinou nahradené **obrázkami s bežnou komunikačnou situáciou**,
- texty zväčša v „bublinách“, v dialógoch. **Hovorená reč – preferovaná**, čítanie a písanie – aby umožňovalo komunikovať a učiť sa,
- rozsiahla **podpora slovnej zásoby** žiakov – takmer na každej strane a jedinečná príloha *Obrázkový slovník* v každej časti,
- systematická **podpora hovorenej komunikácie** – pomenovanie predmetov a javov, opísanie súvislostí, formulovanie myšlienok, vzájomná komunikácia...

1 a) Pozoruj obrázok. Prečítaj vety.

Linda pláva v bazéne.
Linda má na hlave klobúk.
Ypso má čierne plavky.
Ypso drží plaveckú dosku.

b) Vyfarbi vetu, ktorá nie je pravdivá.
Zdôvodni prečo.

c) Podčiarkni slová s písmenami **a** a **á**.
Slová prečítaj.

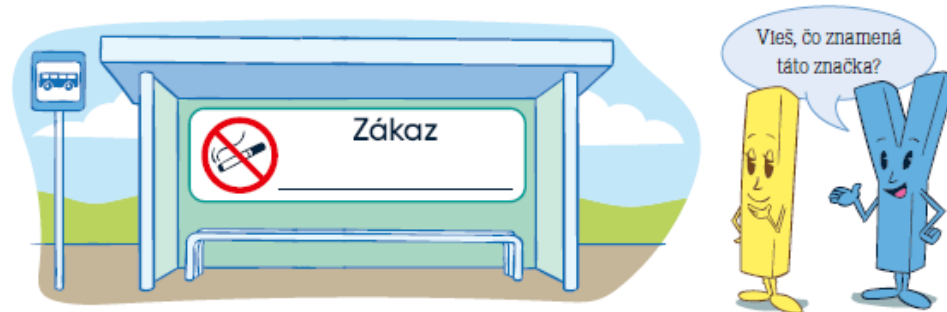

Koncepcia pracovnej učebnice pre 2. ročník

3. Tematické zameranie jednotlivých strán

- Každá strana – špecifická téma,
- téma je v úlohách postupne rozvíjaná,
- prináša do procesu učenia prirodzenosť a hravosť.

- 1 Pozoruj obrázok. Vpiš do obrázka, čo zakazuje značka na zastávke autobusu. Zdôvodni prečo.

- NP 2 a) Dopíš, čo znamenajú značky na obrázkoch. Vzor: Zákaz jazdiť na bicykli.
b) Povedz, kde môžeme takéto značky vidieť.

- 3 Doplní do viet vhodné slová.

navštevovať, sedia, jazdiť, ľudia, Bratislavy, konikoch, sesternicu

Matej dnes cestuje do _____. V autobuse je veľa _____.

Všetci pohodlne _____. Už sa teší na _____ Ninku. Budú spolu

_____ denný tábor. Naučia sa tam _____ na _____.

- 4 Zahraj sa na zvedavého detektíva. Doplní do slov chýbajúce samohlásky i, í. Zdôvodni pravopis slov.

chodn_k, ž_rafa, č_nky, š_ška, koľajn_ce, d_vadlo, sn_vať, pol_cajt

- 5 a) Vety prepíš do zošita. b) Zakrúžkuj mäkké spoluhlásky.

Šofér prišiel na zastávku o päť minút skôr. Chcel som nastúpiť do autobusu, ale stratil som lístok. Matej mi jeden požičal. Potom som išiel navštíviť spolužiačku Lindu.

- NP 6 Pracujte v skupinách. Vytvorte a nakreslite zákazové značky, ktoré by ste mohli umiestniť na chodbe školy, v školskej jedálni alebo v inej miestnosti školy. Napíšte, čo znamenajú.

V slove sesternica sa t vyslovuje mäkko.

Koncepcia pracovnej učebnice pre 2. ročník

4. Matematický princíp –

„**vyučovacia hodina = strana**“,

„**týždeň = 4 + 1**“

- Jedna **strana** je spracovaná na rozsah **jednej vyučovacej hodiny**,
- päť vyučovacích hodín týždenne – z toho **1 vyučovacia hodina v „réžii“ učiteľa** (aitec offline, didaktické hry, projekty, iné didaktické materiály...).

- 1 Prečítaj slová v plôškach a prirad' ich k správnym číslam.
- 2 Vyfarbi v úlohe 1 plôšky so slovami, ktoré sa **na konci riadka** nedajú rozdeliť.
- 3 Vypíš z úlohy 1 **viacslabičné slová**.

- 4 a) Prezri si obrázok. Napiš **jedným slovom** odpoveď na každú otázku.

Koľko jogurtov kúpili Jota s Ypsom? _____

Koľko kúpili melónov? _____

Koľko kúpili banánov? _____

Koľko je v košíku jabĺk? _____

Koľko škatúľ mlieka kúpili? _____

Najviac kúpili lizaniek. Koľko ich je? _____

b) Povedz, čo majú odpovede v úlohe a) spoločné.

- 5 Pracujte vo dvojiciach.

a) Prečítajte slová v rámečkoch. Za slová napíšte počet slabík podľa vzoru.

b) Vyberte tri slová z úlohy a) a použite ich vo vetách. Vety napíšte do zošita.

Koncepcia pracovnej učebnice pre 2. ročník

5. Mestečko HLÁSKOVO

- Centrálna téma, plán graficky prezentuje **system slovenských hlások**,
- východisko **základných pravopisných javov**,
- prezentuje detský svet vzťahov a priateľstiev, bežných činností a aktivít.

Koncepcia pracovnej učebnice pre 2. ročník

6. Sprievodné postavy Jota a Ypso

- Reprezentujú **svet detí** aj **svet jazyka**,
- **svet detí** – priateľský vzťah, chuť hrať sa, tráviť spolu čas, navzájom sa podporovať, spoznávať svet – aj jazykový.
- **svet jazyka** – navzájom komunikujú, spoznávajú možnosti využívania jazyka v komunikácii, sprehľadnenie vzťahov medzi písmenami v jazyku.

Koncepcia pracovnej učebnice pre 2. ročník

7. Rozvoj osobnosti detí (charakter v ŠVP)

- V ŠVP pevne ukotvené ciele pre **rozvoj osobnosti detí**,
- proces podpory zdravého **rozvoja osobnosti** detí v celej sérii,
- 2. ročník – **priateľstvo, zvedavosť, odvaha, vytrvalosť**,
- priebežné odkazy na aktivity na stranách učebnice, systematické ukotvenie v edukačnom procese v 2. ročníku (všetky predmety, ŠKD).

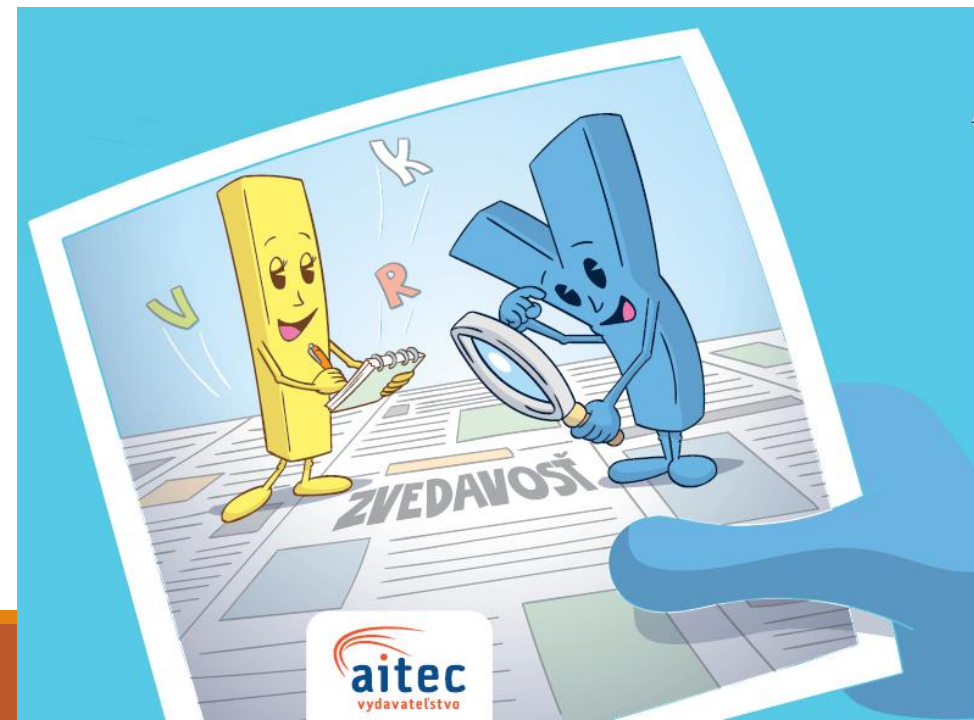
2

a) Zahraj sa na zvedavého detektíva.
Doplň správne **i, í** alebo **y, ý**.

b) Podčiarkni vetu
s **výkričníkom**.

c) Povedz, čo je **vyjadrené**
vetou s **výkričníkom**.

Jota a Ypso majú veľa záž_____tkov. Vedia hrať na g_____tare. Stále sa ch_____chocú.

Hovorená produkcia

- Výkonový štandard
- Obsahový štandard
- Žánre písaného textu
- Komunikačné prostriedky a pravidlá
- Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu
- Termíny, ktoré si má žiak osvojiť

Hovorená produkcia

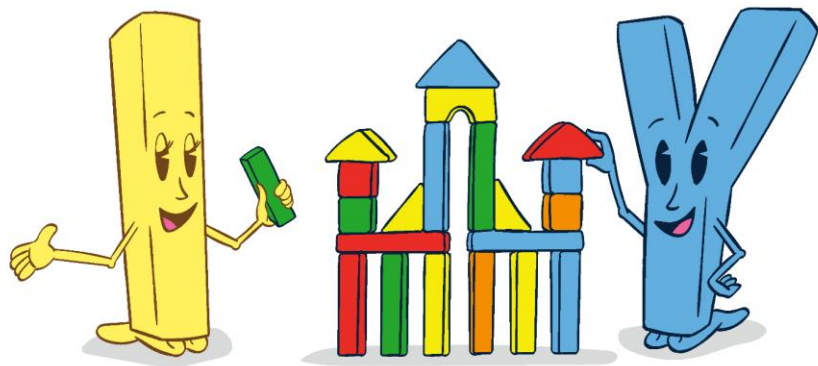
Výkonový štandard – uplatniť pri hovorení vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky.

Obsahový štandard – výslovnostné cvičenia.

Žánre hovorené textu – jednoduché rozprávanie o prežitej udalosti, príbehu.

Komunikačné prostriedky a pravidlá – uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti.

Termíny – spisovná výslovnosť – dĺžka hlásky, nadradené a podradené slová, slová s podobným významom.

1 a) Prezri si obrázok. Povedz, čo robia Jota s Ypsom. b) Povedz, ktorá je tvoja obľúbená hra.

2 a) Napiš, aké farby majú diely stavebnice, z ktorých je postavený hrad. Zakrúžkuj samohlásky e a é.

Diely sú žlté, _____,

_____ a _____.

b) Spočítaj žlté diely a ich počet zapíš slovom. _____

3 Zahraj sa. Prečítaj slová. Zvýraznené písmená nahraď písmenami e alebo é. Napiš nové slová do zošita.

lov los článok pas gól vála plus dýka

4 a) Prečítaj vety a podčiarkni slová s krátkym e. Označ vetu, ktorá súvisí s obrázkom.

Sestra sa rada hrá na predavačku.
Môj otec píše rozprávkové knihy pre deti.
Peťko dostal na narodeniny auto so sirénou.
Evka má novú stavebnicu.

b) Do zošita prepíš slová s dlhým é.

NP 5 a) Prečítaj slová. Zamysli sa nad významom slov. Povedz, čo ich spája.

b) Vyfarbi plôšky so slovami, v ktorých sa nenachádza samohlásky e alebo é. Dve slová použi vo vetách. Vety napíš do zošita.

PEXESO

KVARTETO

KOCKY

KRÍŽOVKA

MALOVANKA

STAVEBNICA

Výkonový štandard – uplatniť pri hovorení vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky.

Obsahový štandard – výslovnostné cvičenia.

Žánre hovorené textu – jednoduché rozprávanie o prežitej udalosti, príbehu.

Komunikačné prostriedky a pravidlá – uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti.

Termíny – spisovná výslovnosť – dĺžka hlásky, nadradené a podradené slová, slová s podobným významom.

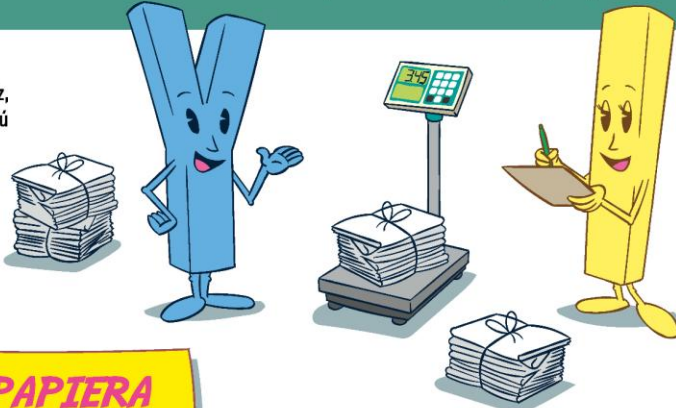
Písaná produkcia – rozprávanie

- **Výkonový štandard** – napísať príbeh.
- **Obsahový štandard** – **elementárne písanie** – písomné vyjadrovanie vlastných myšlienok a proces tvorenia textu – výber témy s pomocou učiteľa, zhromažďovať myšlienky k téme, výber slov, slovných spojení, využívať osnovu, tvoriť koncept, prezentovať text.
- **Žánre písaného textu** – jednoduché **písomné rozprávanie**, uplatnenie **časovej postupnosti**.
- **Komunikačné prostriedky a pravidlá** – vyjadrovanie **myšlienok vo vetách**, používanie **základných prostriedkov** nadväzovania v texte (opakovanie slov, synonymá, zámená...), vyjadrovanie **vzťahov** prostredníctvom emocionálnych slov alebo frazém.
- **Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu** – **morfematický pravopis**.
- **Termíny, ktoré si má žiak osvojiť** – *text, téma, rozprávanie, slová s podobným významom, pravopis a pravopisné pravidlo, obojaké spoluhlásky.*

Jota a Ypso zbierajú papier

1 Pozoruj obrázok a povedz, ako Jota a Ypso pomáhajú pri zbere papiera.

2 Prečítaj plagát, z ktorého sa druháci dozvedeli, že v škole bude zber papiera.

ZBER PAPIERA

Kedy? V dňoch 17. 6. – 25. 6. od 7:00 hod. do 17:00 hod.

Kde? Pri vchode do telocvične.

Pomôž našej prírode a vyhraj výlet pre celú triedu!

3 a) Prečítaj plagát a zisti, ktoré miesto žiaci 2. A získali v zbere papiera.
b) Podčiarkni v plagáte vetu, ktorá hovorí o pomoci prírode.

VYHODNOTENIE SÚŤAŽE V ZBERE PAPIERA

1. miesto 4. B
odmena: celodenný výlet do Bojníc

2. miesto 2. A
odmena: exkurzia v zmrzlínárni

3. miesto 7. B
odmena: nanuky

Ďakujeme všetkým, ktorí sa zberu zúčastnili.

Spoločne sme zachránili veľa stromov v našich lesoch.

NP 4 Odpovedz celými vetami na otázky podľa úlohy 3. Odpovede napíš do zošita.

- Čo deti zbierajú?
- Kedy bol zber papiera?
- Kto vyhral súťaž v zbere?
- Kto získal druhé miesto?
- Kto získal tretie miesto?
- Prečo deti zbierali papier?

NP 5 Porozprávajte sa o tom, ako sa u vás triedi papierový odpad. Napíš o tom tri vety. Pomôž si otázkami.

Kto u vás doma triedi papierový odpad?
Kam vynesiete nazbieraný papierový odpad?

Kam dávate doma papierový odpad?

- Výkonový štandard – napísať príbeh.
- Obsahový štandard – elementárne písanie – písomné vyjadrovanie vlastných myšlienok a proces tvorenia textu – výber témy s pomocou učiteľa, zhromažďovať myšlienky k téme, výber slov, slovných spojení, využívať osnovu, tvoriť koncept, prezentovať text.
- Žánre písaného textu – jednoduché písomné rozprávanie, uplatnenie časovej postupnosti.
- Komunikačné prostriedky a pravidlá – vyjadrovanie myšlienok vo vetách, používanie základných prostriedkov nadväzovania v texte (opakovanie slov, synonymá, zámená...), vyjadrovanie vzťahov prostredníctvom emocionálnych slov alebo frazém.
- Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu – morfológický pravopis.
- Termíny, ktoré si má žiak osvojiť – text, téma, rozprávanie, slová s podobným významom, pravopis a pravopisné pravidlo, obojaké spoluhlásky.

7 Pracujte vo dvojiciach. Vypíšte do zošita z obrázkového slovníka na konci pracovnej učebnice slová s **dvojhĺaskou**.

1.					
2.	priadza	lyko	nylon	vlákna	niť
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					

Pokyny:

1. Utvor slovo zo začiatkových písmen slov v obrázkovom slovníku OS 3.
2. Slová priadza, lyko, nylon majú podobný význam. Vo štvrtom stĺpci je ich spoločné pomenovanie a v piatom stĺpci je významovo podobné slovo, ktoré nie je v slovníku.
3. Nájdi v OS 3 ďalšiu trojicu slov s podobným významom. Do štvrtého stĺpca napíš ich spoločné pomenovanie a do piateho stĺpca významovo podobné slovo, ktoré nie je v OS 3.
4. Prepíš slová z posledného riadka OS 3.
5. Pod každé slovo v riadku 4 napíš vhodnú vlastnosť (prídavné meno).
6. Prepíš slová z predposledného riadka OS 3.
7. Usporiadaj slová z riadka 6 podľa abecedy.
8. Usporiadaj slová z riadka 6 podľa iného pravidla.
9. Vypíš slová pomenúvajúce hudobné nástroje.
10. Pod každé slovo v riadku 9 napíš pomenovanie podobného hudobného nástroja.

Zvýrazňovanie v OS 3:

Zakrúžkuj slová s dvojhĺaskou; daj hviezdičku k slovám, v ktorých je po l tvrdé y; daj trojuholník k jednoslabičným slovám; daj krúžok k...

Princíp TEACHER FRIENDLY

Náročné zavádzanie reformných zmien, náročná práca s novým dokumentom ŠVP.

Zmeny majú byť organizované, premyslené a odborné.

Pracovná učebnica **Jotin slovenský jazyk** uplatňuje princíp **TEACHER FRIENDLY**.

Komplexne spracovaný didaktický materiál.

Pri systematickom odbornom používaní garantuje zavedenie zmien do edukačného procesu jednoducho.

Ďakujem za pozornosť!

zuzana.hirschnerova@gmail.com

